

Irgalmasság 4 A ruha (1 Tim 6,8)

Talán sehol másutt nem tombolhatja ki magát jobban a divat, mint éppen a ruháiparban. Kreatív fantázia számára nyújt határtalan lehetőségeket, s aki ezt megragadja, legmagasabb társadalmi elismerésben lehet része. A nemrég elhunyt francia divatcárt valószínűleg több kommentár siratta el, mintha politikus lett volna. Mert a ruha teszi az embert, s aki érti megalkotásának a módját, sikert sikerre halmozhat. Igaz, hogy ennek ellenkezőjére is van bőven példa: nem a ruha teszi az embert! A kettő feszültségével van dolgunk, ha arra gondolunk, amit Jézus mondott: meztelen voltam és felruháztatok... Szerinte a kérdést méltó hely illeti meg az irgalmasság cselekedetei sorában.

1.

Tapasztalati bölcsességet tükröz a mester tanítása, melyet tanítványának, Timóteusnak megszívlelés végett adott: „...semmit sem hoztunk a világba... de ha van élelmünk és ruházatunk, elégedjünk meg vele“ (1 Tim 6,8). Költői körülírása ez többek között a meztelenségünknek is. Az újszülött gyermek úgy fekszik ott, mintha egyenesen az Isten kezéből pottyant volna ki, minden körítés és dekoráció nélkül. Így járhatott az első emberpár is annak idején az édenkertben és csak a Teremtő és teremtménye vette körül őket. Egyszerre azonban a meztelenségüket *é s z r e v e t t é k* és sietve fügefalevelekből eszkábáltak maguknak ágyékkötöket, mert szégyelltek, hogy meztelenek. Elhatározták ugyanis, hogy nem kérnek többé az isteni gyámkodásból, hanem a tiltás ellenére, ettek a tiltott fa gyümölcséből. Hirtelen merészségük szégyenkezésbe csapott át, s ez döbbsentette rá őket meztelenségükre. Eddig köztük és Isten között semmi „válaszfal“ nem volt, de most egyszerre lett „takargatni valójuk“. Lépésük tiszteletteljes megokolása helyett, belebújtak az első gúnyába, hogy benne elrejtőzzenek Isten elől. Valójában azonban maguk vertek éket maguk és Isten közé és meg kellett riadniok, amikor Isten keresve mégis rájuk kérdezett: Adám, hol vagy? Ruha mögé bújás mégsem célszerű?

Ne áltassuk magunkat! Egyre kevesebb kortársunk hajlandó követni ezt a gondolatmenetünket, utalva annak mitológikus eredetére. Csakhogy a tény magát igen nehéz tagadni. Hát nem érezzük magunkat, álmunkból fölkelve, akkor „egészek“, útra-tetre késznek, amikor felöltöttünk? És vajon csupán társadalmi beidegződés az, ha a szeméremérzet azt diktálja nekünk, hogy fedjük be magunkat a ruhával? Még a mai elszabadult testkultusz idején is nem amolyan „belebújás“ jelenti, hogy „védve“ vagyunk? No és hányféle „ruhát“ öltünk magunkra, hogy vele Isten fölöslegességét bizonyítsuk?

2.

Mivel olyan szoros a kapcsolat ember és ruhája között, óhatatlan, hogy a ruha ne kapjon értékelést és értelmezést. Mindenekelőtt a testünk védelmét szolgálja: védi a hideg vagy a meleg ellen, aminek még a bibliai tájakon is nagy jelentősége volt. Egyéb ruhadarabokon túl egy valami mindent összekötött: ez volt a *kuttonet*-nek (csuha) nevezett kabát vagy „felső ruha“, amely védett mind a hideg, mind a meleg ellen. Olyan elvitathatatlan értéknek számított, hogy még zálogba sem volt szabad adni-venni. Ezzel a megokolással: „Ha zálogba vetted embertársad felső ruháját, naplementig add vissza neki. Mert egyetlen takarója, testének ruhája az. Miben háljon?“ (2 Móz 22,25)

Egyébként a meztelenség kultikus szempontból borzadály volt a zsidó ember számára. És nagy gonoszsnak tekintették, ha valakit lemeztelenítettek (Jób 22,6). Ezért volt ez foglyok és bűnözők megszégyenítésének kedvenc formája. Az volt a felfogás, hogy ezzel a hadifoglyokat megfosztották előző hatalmuktól, a bűnözőket

pedig a bűneik által rájuk tapadt szennytől. Nyilván ez játszódott le Jézus pörében is: a helytartó katonái a foglyul ejtett Jézust „levetköztették“ (Mt 27,28), ezzel megfosztották feltételezett hatalmától. És pellengérré akkor állították, amikor a királyságot jelképező „bíborszínű köpenyt“ aggatták rá – átmenetileg és gúnyból! – mert a megfeszítéséhez újra a hatalom erejétől megfosztott eredeti ruhájába öltöztették. Ez már akkor semmi hatalmat, erőt nem jelentett (Mt27,31). Az pedig ugyancsak ebben az összefüggésben érthető, hogy megfeszítése után a katonák „sorsvetéssel megosztottak ruháin“ (Mt 27,35), ez ugyanis kijárt nekik, munkadíj címén. Ám még ők se merték szétszabdalni a felső ruháját (Jn 19,23-24), hiszen ebben a zsoltár jövendölése teljesedett be (Zsolt 22,19).

Keresztelő János teveszőr ruhát viselt (Mt 3,4), de állatbőrök, főleg kecskebőr is a próféták kelléktárához tartoztak. Ezt kötötték körül bőr- vagy textilövvel. A felövezés szükséges volt a felső ruha hosszúsága miatt, ami akadályt jelentett járásnál, munkavégzésnél. Amikor Jézus az utolsó idők veszedelmeitől óvott, éberségre intette övéit (Lk 21,36), akkor ebben a felövezés is benne volt. Úgy, ahogy azt az egyiptomi fogságból menekülni készülő lelkére kötötték: „Legyen a derekatok felövezve, sarutok a lábatokon, bototok a kezetekben...“ (2 Móz 12,11), – tudniillik, hogy az indulásra bármikor készen legyenek.

Ruhacserével járhat egy-egy hivatal betöltésének átadása is. Miután Áron meghalt, levették ruháját, hogy fiát öltöztessék bele, ami nem jelentett kevesebbet, minthogy az apa ereje, hatalma most már a fiára szállt át (4Móz 20,28). Amikor Illés próféta megbízatása lejárt, azt utódjára kellett átruházni. Amikor azért megtalálta Elizeust és „rádobta a felső ruháját“, ezzel mintegy „beiktatta“ a 12 iga ökrével szántogató parasztembert utódjául, s így lett Isten prófétája (1Kir 19,19). Csak óvatosan merem ehhez hasonlítani a saját esetemet. Amikor 1956-ban megérkeztem Dániába, sietve elvittek a kopenhágai Andresen úr textilüzletébe. Lerakatták velem a magammal hozott ruhámat és tetőtől-talpig újra felöltöztettek. Így lettem jöttmentből menekültek lelkigondozója, s a felöltöztetés volt a tulajdonképpeni „beiktatásom“ ebbe a tisztembe.

Üldözés, baj, gyász idején is fontos volt a ruha szerepe: „megszagatták ruháikat“ az emberek, zsákruhát öltöttek magukra, bűnüket bánva, vezekelve. Jónás prédikációja Ninive lakóit indította meg annyira, hogy „hittek Istenben, böjtöt hirdettek és zsákruhát öltött a város apraja-nagyja“ (Jón 3,5). Mikeás próféta is együtt gyászol népével, amikor meg kell hirdetnie Isten ítéletét: „Gyászolok és jajgatok, mezítláb és mezítelenül járok...“ (Mik 1,8). A zsákruha itt is a bűnbánat, a vezeklés látható jele.

Ez az általános szemlélet és gondolkodás nyilván hatással volt Jézus életére és mondanivalójára is. Ismerhette – sok-sok egyéb mellett – azt a prófétai ígét, amely a mezítelen felruházásra adott parancsot: „...ha mezítelen látsz, ruházd fel és ne zárkózz el testvéred előtt...“ (Ézs 58,7). Ő azonban még ezeken is túltett: a mezítelen felruházását is fölvette az irgalmasság cselekedetei közé. Annak értelmében, ahogy azt más alkalommal meg is hirdette: „Irgalmasságot akarok és nem áldozatot“ – s ő ennek megfelelően tett. Ezt alig is lehet törvénybe foglalni, mert annak teljesítése a szív dolga. A szánó szereteté, amely nem bírja elviselni az ember testvér didergését. Ki ne gondolna itt a legendás Tours-i Szt. Mártonra, aki a hidegben vacogóra szétszakított köpenye felét borította? Erre semmi rendelet nem kötelezte, csupán a szíve.

Jézus kéréséből nem hogy semmit lefaragni nem lehet, hanem ő azt még csak tovább pontosítja: „Ha valaki pereskedni akar veled és el akarja venni az alsó ruhádat, engedd át neki a felsőt is“ (Mt 5,40). Van írásmagyarázó, aki ezt olyan provokációnak tekinti, amellyel Jézus elsősorban nem megdöbbeneni, hanem aktív ellenállásra biztatni akart. Mert világunk olyannyira romlott és gonosz, hogy bár sokat beszél – még az irgalmasságról is – de nem tesz érte. Az ő tanítványának nem szabad megelégednie kötelességteljesítéssel, hanem még erkölcsi normák túlteljesítését is a szívére helyezi.

3.

A ruha nem csupán földi életünk kísérője és velejárója, de a Szentírás szerint fontos szerepe lesz odaát, az örökkévalóságban is. Hogy is lehetne ez másképp, hiszen az visszatérés lesz ahhoz az Istenhez, aki maga is „fenségbe és méltóságba öltözött“ (Zsolt 104,2). Mi pedig abban reménykedünk, hogy „nagy örömünk telik az Úrban... mert az üdvösség ruhájába öltöztetett“ (Ézs 61,10). Az óvatos Pál apostol ennek így adott hangot: „...sóhajtozunk ebben a testben, mivel vágyakozunk f e l ö l t e n i rá mennyből való hajlékunkat, ha ugyan nem bizonyulunk felöltözve is mezíteleneknek...“ (2 Kor 5,2-4). A mennyei vendégségben nem jelenhetünk meg elnyűtt, kopott, földi gúnyánkban, mert ott feltűnik az, „aki nem volt menyegzői ruhába öltözve“ (Mt 22,11). Ezért megszívlelendő az intés: „Ruhád legyen mindig fehér...“ (Préd 9,8). S ettől feszül a nagy ív egészen a Jelenések látomásáig: a végső diadallal megjelenő Krisztust „...mennyei seregek követik... tiszta fehér gyolcsba öltözve...“ (Jel 19,14). Ahogy azt az ismert ének mondja: „Ott álljunk fénybe öltözötten én és szeretteim köröttem, Uram, te hozzád, hol fénylik orcád, vágyódom én.“

A fehér ruháról, mintegy a mennyeknek zálogáról, már itt a földön kell gondoskodni, mert az nem a saját „termékünk“ lesz. Hanem Jézus ajánlatának elfogadása által: „...végy tőlem ...fehér ruhát, hogy felöltözz és ne lássék szégyenletes mezítelenség...“ (Jel 3,18). Ezért olyan szívbemarkoló és sürgető az apostoli intés: „...vessétek le a régi ember szerinti ó-embert és ...öltözzétek fel az új embert, aki Isten szerint teremtett“ (Ef 4, 22-23).

A kettő feszültségében még élesebbé válik Jézus üzenete: „Mezítelen voltam és felruháztatok“. Ez lesz az élet útján bukácsoló tanítvány munkaprogramja: Urát öltözteti, mert Ura őt már felöltöztette. Ámen

Gémes István